

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

เพื่อให้เข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ประเภทวิชาคหกรรม
ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 คียิ่งขึ้น จึงขอกล่าวถึง
หลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศ-
นียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาคหกรรม เอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา

หลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร

การจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นจะต้องมีหลักสูตรเป็นหัวใจ เพราะ
หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาให้สำเร็จ คำว่าหลักสูตรนี้มีผู้ให้
ความหมายไว้มากมาย เช่น หลักสูตร หมายถึง โครงการการให้การศึกษาเพื่อ
พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทาง
การศึกษาที่กำหนดไว้ (สุมิตร คุณานุกร 2518 : 1) และหลักสูตร หมายถึง
ข้อกำหนดที่วัดด้วยจุดหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระซึ่งให้
ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดหมายของการศึกษา
(สวัสดิ์ จงกล 2521 : 20) และมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญ
ของหลักสูตรไว้หลายประการ เช่น ช่าง มิวศรี (2504 : ก) กล่าวว่า
หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมี
ความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริม
ทักษะและทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนหนึ่ง
แนวทางที่ช่วยให้เราทราบทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นหนักไปในทางใด มีผลดี
ต่อตัวเด็กและต่อสังคมมากน้อยเพียงใด จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรเป็น

สิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่แปลความมุ่งหมายของการศึกษาออกมา เพื่อให้นำไปปฏิบัติได้

ทาบ (Hilda Taba 1962 : 10) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบอย่างไร ควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 อย่าง คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 4-5) ได้เสนอว่า องค์ประกอบอย่างเต็มรูปของหลักสูตรทั้งหมด 8 ข้อ กว้างกันคือ

1. จุดหมาย
2. หลักการ
3. โครงสร้าง
4. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (แต่ละรายวิชา)
5. เนื้อหาของรายวิชา
6. สื่อการเรียน
7. วิธีสอน
8. การประเมินผล

ระวีวรรณ ศรีครามศรี (2523 : 1) ได้สรุปว่า หลักสูตรจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. การแนะแนว และการเลือกประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ผลที่เกิดขึ้นในด้านการให้ความรู้ เพิ่มพูนทักษะ และสติปัญญา
4. ระบบการเรียนการสอนทั้งหมดที่จะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปใน

ทางที่ดีต่อตนเองและสังคม

จากการที่มีผู้ให้นิยามขององค์ประกอบหลักสูตรหลาย ๆ ท่าน จึงสรุปได้ว่า อย่างน้อยที่สุดองค์ประกอบของหลักสูตร ควรมี 4 ประการคือ

1. วัตถุประสงค์ เป็นสิ่งกำหนดคุณลักษณะที่พึงปรารถนาที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. เนื้อหาเป็นสาระสำคัญของความรู้ที่นำมาใช้เป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาไปจนถึงวัตถุประสงค์
3. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เป็นจุดหมายปลายทางและเนื้อหาเป็นสื่อที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา
4. การประเมินผล เป็นวิธีการตรวจสอบและติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าบังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

องค์ประกอบทั้ง 4 ของหลักสูตร จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นวัฏจักร เพื่อให้การดำเนินการทุกขั้นตอนดำเนินการเสริมกันจนบังเกิดผลสำเร็จ

การนำหลักสูตร ไปใช้

หลักสูตรที่คณะกรรมการได้ใช้ความพยายามและระยะเวลาอันยาวนาน ศึกษาและเขียนหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ตลอดจนเนื้อหาและจัดพิมพ์ขึ้นนั้นย่อมจะไร้ความหมาย ถ้าปราศจากการนำไปใช้ สุมิตร คุณานุกร กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล รวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด" (สุมิตร คุณานุกร 2523 : 7)

ประเภทของการนำหลักสูตร ไปใช้

สุมิตร คุณานุกร ได้แยกพิจารณาของการนำหลักสูตรไปใช้เป็น 3 ประเภทคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุ

เป้าหมาย

3. การสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การที่ความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร สิ่งที่น่าหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายก็คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตรนั่นเอง ส่วนเรื่องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรนั้นผู้นำหลักสูตรไปใช้ต้องกำหนดรายละเอียดเอาเองว่า จะให้ผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ตามหัวข้อเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนนี้จะออกมาในรูปของประมวลการสอนและโครงการสอน ซึ่งจะช่วยขยายความของหลักสูตรให้ชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ และประโยชน์ต่อการสอนของครูที่จะให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาตามแนวของความมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึง เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัติขึ้นที่โรงเรียน จึงจำเป็นต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่า เหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

การสอนของครู ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายประการ และจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม (สุมิตร คุณานุก 2523 : 130-132)

อาจจะสรุปได้ว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้จะต้องประกอบด้วยกิจกรรม อย่างน้อย 3 ประการคือ

1. แปลงหลักสูตรไปสู่การสอนโดยการจัดในรูปแบบเวลาการสอน และ โครงการสอนของโรงเรียน
2. จัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและห้องเรียนให้เหมาะสม ต่อสภาพการเรียนการสอน
3. ต้องนำประมวลการสอน และโครงการสอนที่สร้างขึ้นไปใช้สอน โดย ครูแต่ละคนจัดทำเป็นบันทึกการสอน

การประเมินผลหลักสูตร

ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร

เรื่องของการประเมินผลหลักสูตร เริ่มได้รับความสนใจในวงการศึกษามา ตั้งแต่ ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา แต่ ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) ก็นับว่า เป็นผู้วางรากฐานมาให้นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 โดยเป็นผู้ที่ริเริ่มให้นิยามของการศึกษา ว่า "การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม" ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงมุ่งไปที่การ เปลี่ยนแปลงเป็นจุดสำคัญ ซึ่งก็หมายความว่า จะมีการวัดผลโดยเอาจุดมุ่งหมายเป็นที่ ตั้งและหากว่า ได้มีพฤติกรรมอะไรเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ (หน่วยพัฒนาคณาจารย์ฝ่ายวิชาการจุฬาฯ 2524 : 2) ตามแนวคิดนี้ ภาพพจน์ของ การจัดทำหลักสูตรก็คือ ผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ว่า ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนหรือมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และพยายามจัดประสบการณ์ การสอนที่สามารถจะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการ ประเมินผลหลักสูตรตามความหมายดังกล่าวจึงอยู่ที่การช่วยชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนได้มีการ เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายจริงหรือไม่ อย่างไร

ทอมัสตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และคณะได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการ ประเมินผลหลักสูตรว่า "การประเมินผลหลักสูตรคือ กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บ- ข้อมูล เพื่อที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม"

ต่อมาในปี ค.ศ. 1963 ครอนบาค (Cronbach) ได้เขียนคำนิยามของการประเมินผลการใช้หลักสูตรไว้ในวารสารชื่อ "Teacher's College Record." ว่า "การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรม หรือหลักสูตรการศึกษา" (หน่วยพัฒนาอาจารย์ ฝ่ายวิชาการจุฬาฯ 2524 : 3)

วิชัย วงษ์ใหญ่ ก็ได้ให้ความหมายว่า "การประเมินผลหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาารวมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา นั้นว่าเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข" (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2523 : 203)

สุมิตร คุณานุกร ก็กล่าวว่า "การประเมินผลหลักสูตรคือการหาคำตอบว่าหลักสูตร ได้สัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลไม่ได้เป็นไปตามคาดหมาย" (สุมิตร คุณานุกร 2523 : 7)

อนึ่ง แก้วตา คณะวรรณ กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรจะประเมินได้จาก

1. ตัวหลักสูตร
2. ผลผลิต
3. ความคิดเห็นจากผู้ใช้
4. ความคิดเห็นจากสังคม (แก้วตา คณะวรรณ : 5)

ระบบการเรียนการสอน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรเป็นหัวใจ และดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร แต่การดำเนินงานการเรียนการสอนนั้นควรเป็นไปอย่างเป็นระบบ เพราะการทำงานอย่างเป็นระบบ ย่อมมีผลและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งในตัวของระบบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบของการเรียน

การสอนที่มีความสัมพันธ์กัน (สังค อุทรานันท์ 2525 : 4-5)

ความหมายของระบบการเรียนการสอน ระบบการเรียนการสอน หมายถึง การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ (สังค อุทรานันท์ 2525 : 15) การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ในระบบนั่นเอง

องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน (สังค อุทรานันท์ 2525 : 9-15) นักการศึกษาต่าง ๆ เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษานหลายคนต่างก็เสนอรูปแบบของระบบการเรียนการสอนซึ่งบางระบบก็มีส่วนประกอบที่คล้ายคลึงกัน บางระบบก็แตกต่างกัน เช่น ระบบการเรียนการสอนที่เสนอโดย โรเบิร์ต กลาสเซอร์ (Robert Glasser) และเป็นที่ยอมรับของนักศึกษามากหลายคนคือ ไคเบลอร์ เบคเกอร์ และไมล์ (Kibler, Becker and Miles) และเคอร์ เซคโก (De Cecco) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วนคือ (1) จุดประสงค์ของการสอน (2) การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน (3) การจัดกระบวนการเรียนการสอน (4) การประเมินผลการเรียนการสอน และ (5) ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนเจอร์โรลด์ อี. เคมพ์ (Kemp) ได้กำหนดระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากที่กล่าวแล้วเล็กน้อย กล่าวคือ ประกอบด้วย

1. การกำหนดหัวข้อที่จะสอน และเขียนจุดประสงค์ทั่วไป
2. ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
3. ระบุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. กำหนดเนื้อหาวิชาที่ส่งเสริมจุดประสงค์แต่ละข้อ
5. ทดสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถก่อนที่จะสอน
6. เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอน
7. ประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้
8. ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนตามจุดประสงค์

9. พิจารณาว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้อย่างไร

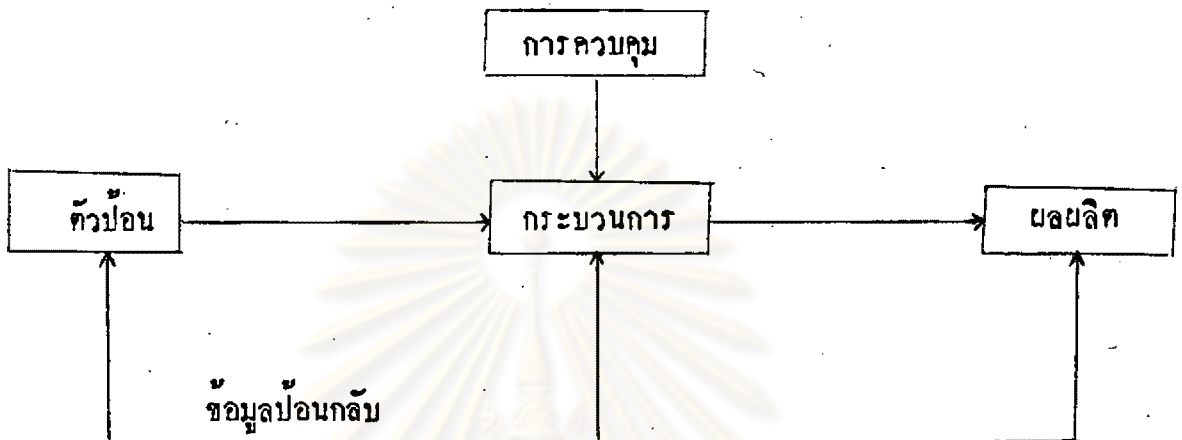
ในเรื่ององค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนนี้ เนิร์ค และเจนทรี (Knirk and Gentry) ได้กำหนดองค์ประกอบที่มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันในรายละเอียดกับองค์ประกอบที่ไคกล่าวแล้วข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ (1) การกำหนดเป้าหมาย (2) การวิเคราะห์กิจกรรม (3) การกำหนดกิจกรรม (4) การดำเนินการสอน (5) การประเมินผล และ (6) การปรับปรุงแก้ไข ในขณะที่ เกอร์ลาชและอีลี (Gerlach and Ely) ได้กำหนดส่วนประกอบไว้ 5 ส่วนเช่นกัน แต่มีความแตกต่างในรายละเอียด กล่าวคือ

1. กำหนดจุดประสงค์
2. เลือกเนื้อหาวิชา
3. ประเมินพฤติกรรมก่อนเรียน
4. ดำเนินการสอนซึ่งครอบคลุมถึงการพิจารณาวิถีการสอน จัดกลุ่มผู้เรียน จัดเวลาเรียน จัดห้องเรียน และเลือกแหล่งวิทยาการ
5. ประเมินผลการเรียน
6. วิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนในหลาย ๆ ลักษณะดังที่ไคกล่าวแล้วข้างต้น จะพบว่าระบบการเรียนการสอนประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการที่จะขาดเสียมิได้ คือ ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) หรือหากจะแบ่งให้มียรายละเอียดปลีกย่อยไปอีกเพื่อสะดวกต่อการทำงานอย่างเป็นระบบ ที่มีความสมบูรณ์แล้ว จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ดังรายละเอียด (ดูแผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1

องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน

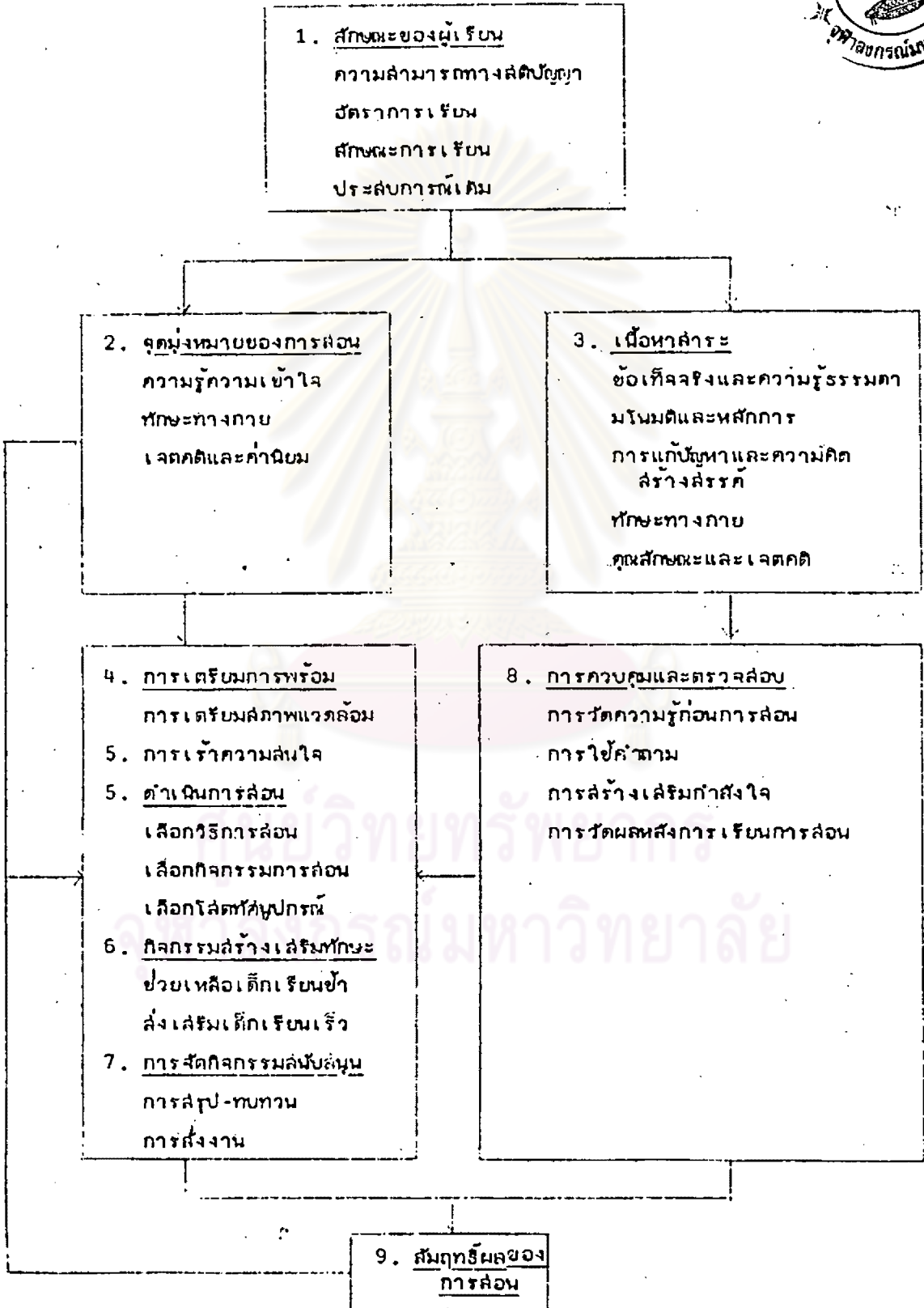

1. ตัวป้อน (input) ประกอบด้วยครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
2. กระบวนการดำเนินงาน (process) ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การให้เนื้อหาสาระใหม่ การสร้างเสริมทักษะ และกิจกรรมสนับสนุน
3. การควบคุม (control) หมายถึง วิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ผลผลิต (output) หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะ และเจตคติในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากสอนแล้ว หากผลผลิตที่ได้ต่ำกว่าความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ก็จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์หาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนนี้ สังก อุทรานันท์ ได้ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนที่แท้จริงควรประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 10 ประการ คือ (ดูแผนภูมิที่ 2)

แผนภูมิที่ 2

รูปแบบของระบบการเรียนการสอน

1. ลักษณะของผู้เรียน แบ่งออกเป็น ความสามารถทางสติปัญญา อิศรา การเรียน ลักษณะการเรียน และประสบการณ์เดิม
2. จุดประสงค์ของการสอน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ทักษะทาง- ภาย เจตคติและค่านิยม
3. เนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน หมายถึง ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา มโนคติ และหลักการ การคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางกาย คุณ- ลักษณะและเจตคติ
4. การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมสภาพแวดล้อมทางการ เรียน และการเร้าความสนใจ
5. คำเนิรการสอน ประกอบด้วย การเลือกวิธีสอน การเลือกกิจกรรม การสอน และการเลือกสื่อทัศนูปกรณ์
6. การสร้างเสริมทักษะ หมายถึง การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า และ ส่งเสริมเด็กเรียนเร็ว
7. การจัดกิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย การสรุป-บททวน และการ สั้งงาน
8. การควบคุมและตรวจสอบ ประกอบด้วย การวัดความรู้ก่อนการเรียน การสอน การใช้คำถาม การสร้างเสริมกำลังใจ การวัดผลหลังการเรียนการสอน
9. สัมฤทธิ์ผลของการสอน
10. การปรับปรุงแก้ไข

กระบวนการสอน

กระบวนการสอน หมายถึง แบบแผนและขั้นตอนของการสอน โดยทั่วไปแล้ว แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมการสอน(preparation) (2) ขั้น- การสอน (teaching) และ (3) ขั้นการประเมินผล (evaluation)

ขั้นเตรียมการสอน ครูผู้สอนควรจะต้องเตรียมการสอนดังนี้

1. ศึกษาธรรมชาติของผู้เรียน ว่าอยู่ใน ะดับใด อายุเท่าไร ธรรมชาติของการเรียนรู้เป็นอย่างไร
2. ศึกษาหลักสูตร คุความมุ่งหมายส่วนรวมของหลักสูตรว่าต้องการให้เด็กเป็นอย่างไร คุเนื้อหาที่จะต้องสอน และทำแผนการสอน แผนการสอนมีหลายระดับ ทั้งรายละเอียดใกล้แล้วในทอนตัน ๆ ซึ่งแผนการสอนก็จะเริ่มด้วยการตั้งจุดประสงค์ในการสอน (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) ว่าจะสอนอะไร เมื่อไร อย่างไร และมีจุดประสงค์อะไร
3. ศึกษาวิธีสอน จะใช้วิธีสอนอะไร แบบไหน จะจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กบรรลุตามจุดมุ่งหมายในการสอนแล้ว ต้องกำหนดวิธีที่การวัดผลเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก และประเมินความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นสอน ในขั้นนี้เป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่ครูจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ไม่ว่าจะป็นวิธีสอนแบบใด โดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. นำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมเริ่มต้น การนำเข้าสู่บทเรียนก็คือจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่ครูจะสอน และช่วยให้ผู้เรียนรู้จุดประสงค์ของบทเรียนได้ชัดเจนขึ้นว่ากำลังจะเรียนอะไรต่อไป และสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเรื่องที่เคยเรียนมาแล้วอย่างไร อาจจะนำด้วยการเล่านิทาน ตั้งคำถาม ร้องเพลง คุภาพ หรือมีตรคำ ฯลฯ
2. ทำเนิการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากขั้นนำ เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนตามจุดประสงค์ ครูอาจจะใช้การบรรยาย สาธิต ตั้งคำถาม ฯลฯ ในการเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง หรืออาจจะกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนทำ สิ่งานหรือมอผลงาน ใช้สถานการณ์จำลอง ในการเรียนการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
3. สรุปบทเรียน เป็นการสรุปสาระสำคัญ ๆ ของบทเรียน เพื่อย้ำให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไร และจะนำไปใช้ได้อย่างไร การสรุปบทเรียนนั้นครูอาจจะสรุปเองหรือให้นักเรียนสรุปภายใต้การชี้แนะหรือแนะแนวทางของครู หรือเรียกว่าครูและนักเรียนช่วยกันสรุปก็ได้ ซึ่งการสรุปก็อาจจะทำได้หลายวิธี เช่น สรุปจากการ

ตั้งคำถาม จากการใช้อุปกรณ์ จากความคิดเห็นร่วมกัน จากผลของการทดลอง จากผลของสถานการณ์จำลอง และจากการสังเกตวาทกรรมประสมการณ์ของนักเรียนเอง

4. ประเมินผล เป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับบทเรียนที่ครูสอน เพื่อประเมินว่านักเรียนเข้าใจถูกต้องหรือไม่ หรือเข้าใจมากน้อยเพียงไร บรรลุตามจุดประสงค์ของการสอน (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) หรือไม่ มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขซึ่งเด็กและครูก็จะได้รับทราบร่วมกัน เด็กก็จะได้รู้พัฒนาการในเรื่องการเรียนของตนและปรับปรุงแก้ไข ครูก็รู้ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลก็อาจจะใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การสังเกต การทดสอบ การตั้งคำถาม การพูดคุย ฯลฯ เป็นต้น

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาคหกรรม เป็นหลักสูตร 3 ปี ปีละ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 8 คาบเรียน รวมเวลาเรียนตลอดหลักสูตร 4800 คาบเรียน เนื้อหาวิชาแบ่งออกเป็น 5 หมวด แต่ละหมวดกำหนดเวลาเรียนไว้ดังนี้

1. หมวดวิชาแกนวิชาสามัญ	480	คาบเรียน
2. หมวดวิชาสัมพันธ์	440	คาบเรียน
3. หมวดวิชาแกนวิชาชีพ	480	คาบเรียน
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	200	คาบเรียน
5. หมวดวิชาชีพ	3200	คาบเรียน

1. หมวดวิชาแกนวิชาสามัญ (480 คาบเรียน) มุ่งคัมเรียนทุกสาขาวิชา

ภาษาไทย 1-4	160	คาบเรียน
สังคมศึกษา 1-4	160	คาบเรียน
พลานามัย	160	คาบเรียน
(สุขศึกษา 1-4 และพลศึกษา 1-4)		

2. หมวดวิชาสัมพันธ์ (440 คาบเรียน) บังคับเรียนทุกสาขาวิชา

วิทยาศาสตร์คหกรรมและศิลปหัตถกรรม 1-4	240	คาบเรียน
คณิตศาสตร์คหกรรมและศิลปหัตถกรรม	40	คาบเรียน
ภาษาอังกฤษคหกรรม 1-4	160	คาบเรียน

3. หมวดวิชาแกนวิชาชีพ (480 คาบเรียน)

บังคับเรียนเหมือนกันทุกสาขาวิชา เพราะเป็นความรู้พื้นฐานของประเภทคหกรรมมี 8 วิชา

4. หมวดวิชาเลือกเสรี (200 คาบเรียน)

จะเลือกเรียนวิชาใด จากหมวดใด สาขาใด ประเภทใด ก็ได้จากหลักสูตรระดับเดียวกันและกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้

5. หมวดวิชาชีพ (3200 คาบเรียน)

สำหรับหมวดนี้ทุกสาขาวิชาจะแยกเป็นวิชาชีพบังคับ กับวิชาเลือกดังนี้

5.1 สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย

วิชาชีพบังคับ 2880 คาบเรียน จำนวน 23 วิชา

วิชาชีพเลือก 320 คาบเรียน เลือกเรียนได้ประมาณ 3-4 วิชา จากรายวิชาที่กำหนดไว้ 59 วิชาในหมวดวิชาชีพเลือก

5.2 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ

วิชาชีพบังคับ 2720 คาบเรียน จำนวน 24 วิชา

วิชาชีพเลือก 320 คาบเรียน เลือกเรียนได้ประมาณ 3-4 วิชา จากรายวิชาที่กำหนดไว้ 58 วิชาในหมวดวิชาชีพเลือก

5.3 สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป

วิชาชีพบังคับ 2200 คาบเรียน จำนวน 24 วิชา

วิชาชีพเลือก 1000 คาบเรียน เลือกเรียนได้ประมาณ 5-6 วิชา จากรายวิชาที่กำหนดไว้ 57 วิชา ในหมวดวิชาชีพเลือก

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2524 ประเภทวิชา-
คหกรรม

1. ภาคเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งภาคเรียนออกเป็น 3 ภาค และสถานศึกษา
อาจเปิดสอนภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร เวลาเรียนในภาคเรียนปกติ ซึ่งรวม
ทั้งการสอบด้วยไม่ต่ำกว่า 20 สัปดาห์ และภาคฤดูร้อน ไม่ต่ำกว่า 4 สัปดาห์
กำหนดการเปิดเรียน และปิดเรียนแต่ละภาคให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวง-
ศึกษาธิการว่าด้วย การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช
2524

2. เวลาเรียน

สถานศึกษาจะต้องเปิดสอนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน รวม 40 คาบ ๆ
ละ 50 นาที เฉลี่ยวันละประมาณ 8 คาบ และอาจเปิดสอนในวันเสาร์ได้ตามความ
เหมาะสม ภาคเรียนหนึ่ง ๆ มีเวลาเรียนและสอบด้วย รวมกัน 20 สัปดาห์ หรือ
800 คาบ ตลอดหลักสูตร 6 ภาคเรียน หรือ 3 ปี รวมทั้งสิ้น 4800 คาบ

3. รายวิชาและหน่วยกิต

การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทุกประเภทและสาขาวิชาต้อง
เรียนให้ได้รายวิชาต่าง ๆ ตามแต่ละแผนการเรียน กำหนดไว้ทุกประการ ซึ่งจะมี
วิชาสามัญ วิชาสัมพันธ์ วิชาเลือกเสรี และมีวิชาชีพ ทั้งเป็นแกนบังคับและเลือก
ตามความสนใจ

รายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตร มีทั้งวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีล้วน และวิชา
ที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกันอยู่ การกำหนดหน่วยกิตของรายวิชาต่าง ๆ ให้
ถือเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เรียนภาคทฤษฎี 1 คาบต่อสัปดาห์ หรือ 20 คาบ เป็นเวลา 1
ภาคเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต

เรียนภาคปฏิบัติ 2-3 คาบต่อสัปดาห์ หรือ 40-60 คาบ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร ให้ถือตามแผนการเรียนของแต่ละประเภท และสาขาวิชาที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับเวลาเรียนโดยไม่ต่ำกว่า 4800 คาบ

4. วิชาเลือก

วิชาเลือกเสรี ผู้เรียนจะเลือกเรียนรายวิชาจากหมวดใด สาขาใด ประเภทใดก็ได้ จากหลักสูตรระดับเดียวกัน และกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ วิชาที่เลือก ผู้เรียนต้องเลือกจากรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้

5. การลงทะเบียนเรียน ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น

6. เกณฑ์การจบหลักสูตร ให้ถือตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- สอบได้รายวิชาในหมวดต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียน
- จำนวนคาบเรียนครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียน ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า 4800 คาบเรียน
- ได้คะแนนระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 2.00
- ได้เข้าร่วมชมรมอย่างน้อย 1 ชมรม

7. การประเมินผลการเรียน ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชาตามระบบหน่วยกิต โดยแต่ละรายวิชาจะต้องได้คะแนนระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 1.00 จึงจะนับว่าสอบได้ในรายวิชานั้น และมีการประเมินผลการเรียนทั้งระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน เมื่อได้ลงทะเบียนเรียนครบ 2 ภาคเรียน 4 ภาคเรียน 6 ภาคเรียนแล้ว ต้องได้คะแนนระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 1.50, 1.75 และ 1.90 ตามลำดับ หากได้คะแนนระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าจำนวนดังกล่าว สถานศึกษาจะพิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไป หรือให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน หากเรียนมาครบ 8 ภาคเรียนแล้ว แต่ยังไม่เข้าเกณฑ์การจบหลักสูตร ก็ให้สถานศึกษาพิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไป หรือให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน

8. การสอบแก้ตัว เมื่อได้ประเมินผลการเรียนแล้ว ปรากฏว่าผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำ (ตก) ให้สอบแก้ตัวภายในเวลาที่สถานศึกษากำหนด หากสอบแก้ตัวไม่ผ่าน ถ้าเป็นรายวิชาบังคับให้เรียนซ้ำรายวิชานั้น ถ้าเป็นรายวิชาเลือกจะเรียนซ้ำหรือเรียนรายวิชาอื่นแทนก็ได้

9. การพ้นสภาพนักเรียน เป็นไปตามนัยดังนี้

- นักเรียนพ้นสภาพไปเอง โดยสำเร็จการศึกษา หรือลาออก หรือถึงแก่กรรม
- สถานศึกษาสั่งให้พ้นสภาพตามระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษา
- พ้นสภาพเนื่องจากผลการเรียน ตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการศึกษา

10. การโอนผลการเรียน การที่จะโอนผลการเรียน หรือหน่วยกิตตามหลักสูตรนี้ จากสถานศึกษาแห่งหนึ่งไปอีกที่เมื่อมีมาตรฐานเดียวกัน และเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน ก.พ. หรือกระทรวงศึกษาธิการ ก็อาจโอนมานับรวมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตรนี้ได้ ตามระเบียบว่าด้วยการประเมินผลตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา

สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ใ้คหน้าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาคหกรรมมาใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 6 ปีแล้ว ปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอนยังคงมีปัญหาอยู่หลายด้าน เช่น ด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนค่านิยมหรือความสนใจของนักเรียนที่จะเข้าศึกษามีจำนวนลดน้อยลงกว่าจำนวนนักเรียนที่สถานศึกษาเปิดรับมากจนเป็นที่วิตกของผู้บริหารทุกระดับ และต่างก็หาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานี้ให้ดีขึ้น จึงมีการประชุมกันเสมอในระดั้บผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารระดับกองและกรมที่รับผิดชอบ เช่น การประชุมสมมนาผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2528 ของสถาน-

ศึกษา สังคักรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ณ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ 20 - 28 ธันวาคม 2527 มีดังนี้

ผลสรุปปัญหาของสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค ที่มีต่อการจัดการ
ศึกษาประเภทวิชาคหกรรม คือ :- (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2527 :
ไม่ปรากฏเลขหน้า)

- 1) ประเภทวิชาคหกรรมได้เปิดสอนในสถานศึกษากรมอื่น ๆ ด้วย
- 2) เมื่อศึกษาจบหลักสูตรแล้วผู้จบการศึกษาหางานราชการทำ
ยาก โดยเฉพาะสาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย
- 3) นักเรียนโควตาที่สถานศึกษาให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
มาศึกษาต่อมามอบตัวไม่ครบจำนวน

4) สถานศึกษามีการแนะแนว และประชาสัมพันธ์น้อยไป

5) เศรษฐกิจของผู้ปกครองในต่างจังหวัดค่อนข้างต่ำ

6) คำว่า รุ่งการศึกษารองกรมอาชีวศึกษาสูง

7) นักเรียนที่มีฐานะดี นิยมไปเรียนในจังหวัดใหญ่ ๆ หรือใน

กรุงเทพมหานคร

ผลสรุปปัญหาของสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งมีต่อการจัด
การศึกษาประเภทวิชาคหกรรม คือ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2527 :
ไม่ปรากฏเลขหน้า)

- 1) มีการจัดการศึกษาวิชาชีพซ้ำซ้อนกัน เช่น กรมสามัญศึกษา
กรมฝึกหัดครู เป็นต้น

2) เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำไม่ได้

3) ความยากจน ไม่มีทุนทรัพย์

4) นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาคหกรรม

5) ครูขาดทักษะและประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้

- 6) สถานศึกษาให้ความสำคัญประเภทวิชาคหกรรมน้อยเกินไป
- 7) วิชาครูฝึก หรือครูฝึกที่มีอยู่มีสภาพไม่ดี และไม่ทันสมัย
- 8) สังคมไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาค้านคหกรรม

ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งที่กล่าวมานั้น กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการแก้ไขหลายวิธี เช่น ใ้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงให้ช่วยสมระดับ พ.ร.บ. 2524 ประเภทวิชาคหกรรม ซึ่งผลของการประชุมยังไม่เสร็จสิ้น และในปี การศึกษา 2528 กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดแนวทางปฏิบัติงานของสถานศึกษา ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2528 เป็นต้นไป มีรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2528 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

- 1) ให้จัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยประสานสัมพันธ์กับสถานประกอบการในท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนและ/หรือร่วมมือ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา วิชาชีพ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ โดยพยายามจัดบุคลากร ให้มีชั่วโมงสอนเหมาะสมกับสภาพร่างกายและคุณภาพของงาน จัดการสอนการฝึกงาน ให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรม หรือตลาดแรงงาน
- 3) ให้จัดการศึกษาเพื่อการประหยัด โดยคำนึงถึงการใช้วัสดุ ฝึกอย่างถูกต้อง และให้สนองประโยชน์อย่างสูงสุด การจัดชั้นเรียนจะต้องคำนึงถึง ปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมและประหยัดรายจ่ายหมวดค่าสาธารณูปโภค
- 4) ให้จัดการศึกษาเพื่อฝึกฝนทักษะวิชาชีพอย่างแท้จริง โดยพยายามปรับปรุงคุณภาพของครู อาจารย์ ให้มีความรู้ ทักษะให้เหมาะสมกับอาชีพ

5) ให้มีการวิจัยและพัฒนาในเรื่องอาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์การศึกษา บุคลากร และเทคนิคการบริหาร รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอน

6) ให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่อง วิทยุทางครู ภูมิรู้ ภูมิธรรม และปฏิฐาน ควรมีการจัดประชุมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรให้มีการจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา

7) ให้จัดกิจกรรมรณรงค์บำรุงส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน และให้ส่งเสริมการดนตรีเป็นพิเศษ อาจจะจัดเป็นชุมนุมเอกลักษณ์ไทยภายในสถานศึกษา

8) ให้จัดกิจกรรมบริการชุมชนของสถานศึกษาปีละครั้ง และร่วมกันจัดเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาในแต่ละจังหวัด ปีละครั้งเป็นอย่างน้อย

9) ให้จัดการอาชีวศึกษาให้ครบวงจร (มีทักษะ ผลิตภัณฑ์ จำหน่ายได้ จัดการได้ บริโภคได้ บริการได้) โดยส่งเสริมการสหกรณ์และร้านค้าของสถานศึกษา และให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานจริงอย่างครบวงจร

10) ให้สามารถนำผลผลิตในสาขาวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และอุตสาหกรรม ไปจำหน่ายในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน และอาชีวศึกษา ทั้งแต่ปีการศึกษา 2528 เป็นต้นไป

11) สำหรับศูนย์ฝึกวิชาชีพที่ประสานงานและร่วมมือกับโรงเรียนต้นสังกัด ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยใกล้ชิด เช่น กิจกรรมแนะแนว การแสดง นิทรรศการ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอน ประเภทวิชาคหกรรมนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใคร่ทำไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการวิจัยทางด้านวิชาชีพประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้

วัลลภ จันทร์กระพูน (2527 : 79) ได้ศึกษาปัญหาการสอนช่าง-อุตสาหกรรม สาขาเครื่องกลในระดัพบประกาศนียบัตรวิชาชีพของอาจารย์ในโรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาล ได้ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการสอนภาคปฏิบัติโดยสรุป คือ

1. เกี่ยวกับงานสอนพบว่า ปัญหาการเตรียมสอนมีน้อย ส่วนปัญหาขณะสอนปฏิบัติ คือ ขาดวัสดุฝึก

2. เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนและเครื่องมือ เครื่องจักรที่มีปัญหามาก คือ การขาดแคลนอุปกรณ์การสอน และงบประมาณในการจัดทำ ไม่มีเวลาจัดทำและเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือส่วนมากประสิทธิภาพต่ำ ถ้าสมัย และมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

3. เกี่ยวกับการวัดผล มีปัญหาในการออกข้อสอบให้มีลักษณะตามต้องการ เพื่อให้สามารถวัดทักษะที่ต้องการได้ ส่วนปัญหาการประเมินผลมีน้อย

4. เกี่ยวกับการจัดหลักสูตร พบว่า หลักสูตรขาดความสอดคล้องกับจำนวนคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องจักรที่มีอยู่ ขาดความเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น และขาดการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาบรรจุไว้

วิธี อิศรานุกัทร (2524 : 22) ได้อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสถาบันระหว่างชาติ สำหรับการวางแผนการศึกษา ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้วิจัยเรื่อง การอาชีวศึกษากับตลาดแรงงาน จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวทำให้ได้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะนโยบายการอาชีวศึกษาหลายประการ และเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของอาชีวศึกษาว่า ควรจะได้มีการมุ่งเน้นในด้านการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาในระดับนี้ ถึงแม้ว่าจะมีความจำเป็นต้องขยายทางด้านปริมาณนักเรียน นักศึกษา ออกไปบ้างก็ตาม เนื่องจาก การเพิ่มของประชากรและความต้องการทางสังคม เป็นต้น ในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาจะกระทำโดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพ โดยเฉพาะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมุ่งเน้นในด้านการฝึกปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น และมีการวัดและประเมินผลการฝึกปฏิบัติที่ได้ผลอย่างแท้จริง

2. การเสริมแทรกคุณสมบัติที่ต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบในการทำงานและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ตลอดจน

ความคิดริเริ่มประกอบอาชีพอิสระ ความคิดสร้างสรรค์และการรู้จักแก้ปัญหา โดย
ผนวกเข้าไปไว้ในเนื้อหาหลักสูตร การสอนตามปกติทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. สนับสนุนให้สถาบันอาชีวศึกษาจัดหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ
สูงจากภาคเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจมาช่วยสอนโดยมาเป็นอาจารย์พิเศษ และถ้าหาก
จำเป็นอาจจัดตั้งงบประมาณค่าใช้สอนเพื่อการนี้ด้วย

4. ปรับปรุงอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น ๆ ของอาจารย์ใน
สถาบันอุดมศึกษา ในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้จะสามารถโน้มน้าว
ให้ผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงได้เข้ามาเป็นอาจารย์ได้

5. สถาบันอาชีวศึกษาควรส่งเสริมการจักใหม่การฝึกงานของ
นักเรียน นักศึกษาในหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน เพื่อให้มีประสม-
การณ์เพิ่มขึ้น และระบบบริหารของสถาบันควรใช้อำนาจต่อการจัดให้มีการแนะนำ
การศึกษามประเมินผลการฝึกงานให้เกิดผลคืออย่างแท้จริง

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอาชีวศึกษาให้บริการทางวิชาชีพ
ซึ่งถ้าหากจัดให้มีการดำเนินงานที่รัดกุม โดยเฉพาะทางด้านการเงิน ถ้ามีความคล่อง-
ตัวแล้ว จะเป็นประโยชน์ได้หลายทาง โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้ปฏิบัติ
งานจริง เพิ่มความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพที่สอดคล้องกับสภาพงานที่เป็นอยู่ใน
ปัจจุบัน และสามารถใช้จ่ายเงินทุนที่ได้จากการให้บริการ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนเพื่อ
เพิ่มคุณภาพของการศึกษา

7. สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างสถาบันอาชีว-
ศึกษากับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงาน ในการที่จะใช้แบบทดสอบมาตรฐาน
วิชาชีพช่างต่าง ๆ ที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพ
ของการศึกษาในระดับนี้ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน นอกจากนี้ควรจะได้เผยแพร่งานบริการ
ทดสอบมาตรฐานวิชาชีพในระดับต่าง ๆ ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานให้แพร่หลายกว้าง
ขึ้น เพื่อว่าบุคคลทั่วไปจะได้ทราบว่าไม่ใช่เฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนเท่านั้น
การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองก็จะเป็นอีกหนทาง-
หนึ่งที่จะพัฒนาฝีมือ และความสามารถของตนเอง และยังได้รับการรับรองจากรัฐบาล
อีกด้วย

8. ส่งเสริมให้มีการเพิ่มทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ที่มี
ความรู้ ความสามารถเป็นพิเศษด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนให้
สามารถศึกษาเล่าเรียนได้และสนับสนุนให้มีการขอทุนและอุปการะการเรียนจากภาค-
เอกชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

9. เสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันอาชีวศึกษา เช่น
ระบบบริหาร กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้มีความคล่องตัวและพร้อมที่จะรับแนวดำเนินการ
ใหม่ หรือขอแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการอาชีวศึกษา

กำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ควรจะได้มีการ
ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้แทนภาคเอกชนและภาครัฐ
เพื่อการวางแผน และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

2. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในระหว่างสถาบัน
อาชีวศึกษา หน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพการ
ศึกษา

3. จัดให้มีการอบรมเพิ่มเติมเป็นพิเศษในสาขาวิชาชีพ ที่กำลังมี
ความต้องการเป็นอย่างมาก โดยการจัดร่วมกันในระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงาน
ของรัฐและเอกชน

4. ในสถาบันอาชีวศึกษา ควรจะได้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาที่
ประกอบด้วยผู้แทนจากเอกชนเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายของสถาบัน

เนื่องจากความนิยมของผู้เรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาประเภทวิชา
คหกรรม ลดน้อยลงทุกปี ตามสถิติของผู้มาสมัครเรียนในสถานศึกษาทั่วประเทศ 59
วิทยาลัยในปีการศึกษา 2524-2526 คือ มีผู้มาสมัครเรียน จำนวน 24,359 คน
7,941 คน และ 10,318 คน ตามลำดับ และรับไว้จำนวน 12,198 คน
6,159 คน และ 8,174 คน ตามลำดับ (กรมอาชีวศึกษา 2526 : 89-90) และ
เมื่อจัดลำดับจำนวน นักศึกษาในปีการศึกษา 2526 มีนักศึกษาประเภทวิชาคหกรรม
ระดับ ปวช.1 จำนวน 8,166 คน ต่อจำนวน 64,869 ของนักศึกษาระดับ ปวช.1

ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2526 (กรมอาชีวศึกษา 2526 : 92) ซึ่งเป็นประเภทวิชาที่ผู้เรียนสนใจเป็นอันดับที่ 3 ของหลักสูตร

เมื่อกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา ได้สำรวจติดตามผลผู้สำเร็จวิชาชีพ อาชีวศึกษา ปรากฏผลว่า นักศึกษาของประเภทวิชาคหกรรมระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) ที่ติดตามได้ 6,311 คน ศึกษาต่อ ร้อยละ 71.03 รับราชการ ร้อยละ 1.01 ประกอบอาชีพกับเอกชน ร้อยละ 4.65 และดำเนินธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.86 และจากรายงานของผู้ประกอบอาชีพได้ปฏิบัติงานตรงตามวุฒิ ร้อยละ 9.18 ปฏิบัติงานไม่ตรงตามวุฒิ ร้อยละ 90.82

การที่จะให้นักศึกษามีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาด-แรงงานนั้นเป็นปัญหาที่น่าวิตก แม้ว่าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาคหกรรมได้เพิ่มรายวิชาและเวลาของการเรียน การสอนทาง วิชาชีพแล้วก็ตาม แต่เมื่อนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาอาจจะมีปัญหาได้เช่นเดียวกับ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ดังที่ ชัยสวัสดิ์ เทียนวิบูลย์ (2528 : 12-13) ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติว่า ปัญหาการเรียน วิชาปฏิบัติเกิดจาก

1. จำนวนเครื่องจักรและอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ
2. จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในแต่ละกลุ่มมากเกินไป
3. งบประมาณจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ
4. ความรับผิดชอบต่องานสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน
5. เวลาที่ไร้ทำงานในวิชาปฏิบัติไม่พอคือ
6. การสอนวิชาทฤษฎีในห้องเรียนและการสอนปฏิบัติไม่สัมพันธ์กัน
7. อุปกรณ์การเรียนการสอนชำรุด และผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานมี

คุณค่าต่ำ

จากรายงานการวิจัย โครงการวิจัยรูปแบบของการอาชีวศึกษา สาขา อาชีวอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527) พบว่า ยังขาดอาจารย์สายวิชาชีพ อาจารย์ทิ้งพอใจในอาชีพและหน่วยงานค่อนข้างต่ำ ควรเพิ่ม

จำนวนห้องเรียน และพื้นที่ในโรงปฏิบัติงานของทุก ๆ แผนก สถาบันอาชีวศึกษาอุตสาหกรรม ต้องการความช่วยเหลือจากธุรกิจเอกชนในด้านการจัดหางานให้เมื่อสำเร็จการศึกษา ด้านการบริจาคเงินทุน เครื่องมืออุปกรณ์ การให้สถานที่ฝึกงาน การให้บุคลากร ช่างหรือผู้ช่วยด้านการเรียนการสอน ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ประกอบการพบในการ รับนักศึกษาเข้าฝึกงานได้แก่ นักศึกษาบางคน มีความประพฤติไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจ หลักการทำงาน ขอบละเมิดกฎความปลอดภัย นอกจากนี้ยังขาดอาจารย์มานิเทศ นักศึกษาขณะปฏิบัติงานทำให้ขาดการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา กับสถาน ประกอบการอุตสาหกรรม

จากการประเมินผลหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 ประเภทวิชาคหกรรม (กรมอาชีวศึกษา 2528 : 102-109) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การเตรียมครู อาจารย์ เกี่ยวกับวิธีสอน การใช้เครื่องมือ การใช้ ใบช่วยสอนก่อนการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับน้อยมาก
2. ทักษะศึทอวิชาชิทของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
3. ค้านอาคารสถานที่ มีความเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ ควรเพิ่มห้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะสภาพปัจจุบันค่อนข้างแออัด
4. อุปกรณ์การเรียนการสอน ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ สภาพของอุปกรณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับใช้ได้ปานกลาง และมีบางส่วนควรได้รับการซ่อมแซมปรับปรุง
5. เอกสาร ตำรา คู่มือหลักสูตร สำหรับค้นคว้าที่มีอยู่ในห้องสมุดไม่ เพียงพอ และใบช่วยสอนยังมีไม่ครบทุกวิชา
6. ระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร มีความเหมาะสม
7. นักเรียนที่จบการศึกษามีความต้องการเรียนศึกษาต่อในระดับสูง